

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Ewaluacja działań operatorów regionalnych BMK w 2019 r.

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Opracowanie: Anna Szczepiełowska
Warszawa 2019

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
METODOLOGIA.....	4
Obszar beneficjentów oferty szkoleniowo-warsztatowej i siecująco-integracyjnej	4
Obszar bezpośrednich odbiorców projektów regrantingowych.....	5
OBSZAR BENEFICJENTÓW OFERTY SZKOLENIOWO-WARSZTATOWEJ I SIECIUJĄCO- INTEGRACYJNEJ	7
Działania	7
Rozwój kompetencji.....	11
Sieć BMK.....	17
Podsumowanie	20
OBSZAR BEZPOŚREDNICH ODBIORCÓW PROJEKTÓW REGRANTINGOWYCH	22
Działania	22
Rozwój kompetencji.....	26
Trwałość rezultatów – znaczenie dla społeczności lokalnej	29
Podsumowanie	32
WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	34

WPROWADZENIE

Raport obejmuje ewaluację dwóch obszarów działań, które były wdrażane w 2019 roku przez Operatora programu „Bardzo Młoda Kultura 2019-2021: Mazowieckie” (dalej: BMK, Program). Pierwszy obszar obejmuje działania skierowane do beneficjentów oferty szkoleniowo-warsztatowej i sieciująco-integracyjnej. Z kolei drugi, działania kierowane do bezpośrednich odbiorców projektów regrantingowych (czyli beneficjentów ostatecznych Programu).

W ramach prac ewaluacyjnych wykonano wspólne minimum badawcze (dla wszystkich operatorów).

Cele ewaluacji:

- * określenie trafności oferty szkoleniowo-warsztatowej oraz oferty działań sieciująco-integracyjnych w odniesieniu do potrzeb beneficjentów;
- * identyfikacja kompetencji bezpośrednich odbiorców projektów regrantingowych (przede wszystkim: dzieci i młodzieży), jakie są wzmacniane za pomocą wybranych do wsparcia projektów¹.

Kryteria ewaluacji:

TRAFNOŚĆ - rozumiana jako stopień, w jakim oferta szkoleniowo-warsztatowa oraz oferta działań sieciująco-integracyjnych odpowiada na potrzeby odbiorców i tworzy sieci lokalne

ADEKWATNOŚĆ - rozumiana jako dostosowanie oferty projektów wybranych w regrantingu do zaproponowanych w Regulaminie BMK 2019-2021 kompetencji bezpośrednich odbiorców projektów (przede wszystkim: dzieci i młodzieży)

SKUTECZNOŚĆ - stopień, w jakim wzmacniane są kompetencje kluczowe bezpośrednich odbiorców (przede wszystkim: dzieci i młodzieży) w ramach projektów wybranych w regrantingu

¹ Zgodnie z regulaminem BMK 2019-2021 program ma budować i wspierać system, w ramach którego działania podejmowane w sferze kultury przyczynią się do kształtowania **cenionych społecznie umiejętności i postaw, m.in. kreatywności, innowacyjnego działania, współpracy, zaufania, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych.**

METODOLOGIA

Uwagi wstępne:

Trzeba zauważyć, że część działań ewaluacyjnych nie mogła być wykonana w terminie ze względu na zbyt późne przekazanie narzędzi badawczych. Ich ostateczna wersja była gotowa pod koniec sierpnia (zadania realizowano od czerwca).

Ponadto, wygląd narzędzi ewaluacyjnych ulegał modyfikacji – okazało się, że pracowaliśmy na materiale, który później został zmodyfikowany. Informacja w tej sprawie dotarła do Operatora w najgorętszym okresie realizacji Programu (organizacja warsztatów, przygotowanie i organizacja spotkania sieciującego, przygotowania do Konwentu). Trudno było zebrać na nowo zespół badawczy i merytoryczny, aby ponownie spotkać się i zweryfikować zmiany.

Gdyby narzędzia ewaluacji były dostępne przed ogłoszeniem konkursów grantowych, to przyszli realizatorzy mogliby uwzględnić działania badawcze w harmonogramie projektu i dostosować narzędzia do potrzeb swoich odbiorców.

Jeżeli ewaluacja byłaby częścią zadania, to wraz ze zgodą na udział w całym przedsięwzięciu automatycznie przekazywana byłaby zgoda na udział w działaniach badawczych osób małoletnich. Brak takiego zapisu wymusił konieczność pozyskania stosownych zgód już w trakcie trwania projektów. W niektórych lokalizacjach okazało się to problematyczne, m.in. ze względu na specyficzną sytuację rodzinną beneficjentów, przez co ograniczyło możliwość zebrania pełnego materiału.

Zgodnie z założeniami projektowymi mniej sformalizowane działania badawcze miały być prowadzone podczas prawie wszystkich działań organizowanych w ramach projektu. Podczas większości wydarzeń obecny był badacz, który prowadził obserwacje, rozmawiał z uczestniczkami i uczestnikami. Należy podkreślić, że podczas tych działań badawczych zostały uwzględnione pytania zaproponowane w ramach wspólnego minimum dla wszystkich operatorów.

OBSZAR BENEFICJENTÓW OFERTY SZKOLENIOWO-WARSZTATOWEJ I SIECIUJĄCO-INTEGRACYJNEJ

Metody badawcze:

- * ankiety PAPI i CAWI dla beneficjentów oferty szkoleniowo-edukacyjnej i sieciująco-integracyjnej;
- * wywiady IDI i dodatkowo wywiady swobodne z beneficjentami oferty szkoleniowo-edukacyjnej i sieciująco-integracyjnej.

Ankieta PAPI i CAWI

W trakcie działań ewaluacyjnych posłużono się ankietą PAPI i CAWI.

Łącznie zebrano 55 kwestionariuszy, przy czym 11 osób zadeklarowało skorzystanie z więcej niż jednej formy wsparcia.

Wywiady IDI z odbiorcami

Przeprowadzono 10 wywiadów bezpośrednich - 5 z odbiorcami oferty szkoleniowo-warsztatowej i 5 z odbiorcami działań sieciująco-integracyjnych.

Zastosowano dobór celowy - zadbane, aby w wywiadach udział wzięli przedstawiciele różnych sektorów (kultura/edukacja/ngo), różnych miejscowości (wieś/małe, średnie, duże miasto) itp.

Dodatkowo, przeprowadzono kilkadziesiąt swobodnych rozmów z beneficjentami oydwu wymienionych typów działań.

OBSZAR BEZPOŚREDNICH ODBIORCÓW PROJEKTÓW REGRANTINGOWYCH

Metody badawcze:

- * ankieta wydzieranka + sesja plakatowa – badanie z udziałem bezpośrednich beneficjentów projektów; dodatkowo obserwacja uczestnicząca;
- * wywiady IDI i TDI z realizatorami projektów;
- * analiza wniosków o dofinansowanie;
- * dodatkowo analiza raportów merytorycznych z realizacji projektów.

Ankieta wydzieranka + sesja plakatowa

Łącznie badaniem objęto 6 projektów, który otrzymały dofinansowanie w 2019 roku.

W każdej lokalizacji zastosowano pakiet: „ankieta wydzieranka + sesja plakatowa”.

Badanie zostało w trzech przypadkach wykonane przez realizatorów projektów, a w trzech przez profesjonalnych badaczy przy wsparciu realizatorów.

Łącznie zebrano 79 ankiet z 6 lokalizacji.

Ogólna liczba ankiet byłaby wyższa, gdyby nie brak stosownych zgód. Dzieci i młodzież były bowiem chętne do współpracy.

Dodatkowo, na podstawie obserwacji uczestniczącej przeprowadzonej przez profesjonalnych badaczy sporządzono notatki z 3 odwiedzonych przez nich lokalizacji.

Wywiady IDI i TDI z realizatorami projektów

Łącznie przeprowadzono 3 bezpośrednie indywidualne wywiady pogłębione (w tym 1 diada) i 3 wywiady telefoniczne.

Zastosowano dobór celowy - zadbane, aby w wywiadach udział wzięli przedstawiciele różnych sektorów (kultura/edukacja/ngo) i różnych typów miejscowości (wieś/miasto).

Analiza wniosków projektowych

Do analizy włączono wszystkie wnioski, które otrzymały dofinansowanie na rok 2019.

Dodatkowo przeanalizowano raporty merytoryczne z wszystkich 6 projektów.

Badanie wśród dzieci i młodzieży

Celem badania było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu projekty dofinansowane w ramach Programu wspierają kompetencje odbiorców. Skoncentrowaliśmy się na kompetencjach wskazanych w Regulaminie BMK na lata 2019-2021. Do badania włączono także inne kompetencje wskazane przez realizatorów (por. dalej, rozdział Obszar bezpośrednich odbiorców projektów regrantingowych/ sekcja „Rozwój kompetencji”).

Badania z udziałem małoletnich niosły ze sobą wiele wyzwań metodologicznych i etycznych. Działania prowadzono z poszanowaniem podmiotowości i bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Młode osoby zostały poinformowane o celu, przebiegu oraz wykorzystaniu wyników badania. Podstawowym warunkiem do przeprowadzenia badań były oświadczenia rodziców/opiekunów, zezwalające na objęcie ich dzieci działaniami ewaluacyjnymi. Dzieci i młodzież wzięły udział w działaniach badawczych dobrowolnie. Żadne nie było przymuszane do udzielania informacji.

OBSZAR BENEFICJENTÓW OFERTY SZKOLENIOWO-WARSZTATOWEJ I SIECIUJĄCO-INTEGRACYJNEJ

Analiza materiałów pozyskanych podczas działań ewaluacyjnych została przeprowadzona według proponowanych pytań kluczowych, które były następujące:

1. Jaka była oferta Operatora w zakresie szkoleń (tematy, forma szkoleń)? Jaką nową wiedzę i kompetencje zyskali odbiorcy działań szkoleniowo-warsztatowych i sieciująco-integracyjnych?
2. W jakim stopniu oferta szkoleniowo-warsztatowa odpowiada na potrzeby beneficjentów?
3. W jakim zakresie nabyta wiedza i kompetencje są możliwe do wykorzystania przez beneficjentów w lokalnych społecznościach?
4. Jak beneficjenci rozumieją bycie członkiem sieci regionalnej BMK? Czy jest to zgodne z wizją tworzenia i rozwoju sieci Operatora, którą opisał w diagnozie 2019?
5. Czy beneficjenci czują się członkami sieci regionalnej BMK? Jak członkowsko w sieci opisują różni członkowie sieci (edukatorzy/animatorzy/nauczyciele)? Jakie typy zaangażowania w sieć im odpowiadają?
6. Jak beneficjenci korzystają z oferty BMK w regionie w ramach przygotowanych rozwiązań szkoleniowo-warsztatowych i sieciująco-integracyjnych (kilkuzjazdowe cykle szkoleniowe, zjazdy weekendowe, pojedyncze warsztaty i szkolenia, konsultacje i doradztwo indywidualne itp.)? Jakie mają oczekiwania i potrzeby związane z przyjętym przez Operatora modelem działań, jakie rozwiązania uważają za najbardziej korzystne w kontekście swoich potrzeb szkoleniowych, możliwości czasowych, kosztów uczestnictwa, itp.?
7. W jaki sposób odbywa się sieciowanie regionalne w BMK, na czym polega? Które typy działań służą w największym stopniu sieciowaniu w regionie?
8. Jakie podmioty znajdują się w sieci regionalnej BMK? Jakich podmiotów brakuje w sieci regionalnej BMK?

Dla klarowności wywodu wyniki analizy uporządkowano według czterech podobszarów: działania (pyt. 1), rozwój kompetencji (pyt. 1-4), sieć BMK (pyt. 5-8), podsumowanie.

DZIAŁANIA

Odbiorcy działań szkoleniowo-warsztatowych i sieciująco-integracyjnych, zrealizowanych w ramach Programu w 2019 roku, mieli do wyboru szereg różnego rodzaju wydarzeń:

- 3. Mazowiecki Konwent Animatorów Kultury – 3 dni (MKAK);
- 3 dwudniowe spotkania sieciujące;
- 6 warsztatów kompetencyjnych na terenie woj. mazowieckiego.

Poniższa tabela zawiera szczegółowy opis działań.

Tabela 1: Działania zrealizowane w 2019 roku przez Operatora programu „Bardzo Młoda Kultura: Mazowieckie”

<p>3. MAZOWIECKI KONWENT ANIMATORÓW KULTURY W RADOMIU</p> <p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymiana opinii w sprawie ważnych dla środowiska dokumentów; • wymiana doświadczeń i integracja środowiska animatorów kultury i pracowników edukacji kulturalnej; • doskonalenie zawodowe animatorów i edukatorów.
<p>DYSKUSJE TEMATYCZNE – WARSZTATY DIAGNOSTYCZNE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar 1. Oświata-kultura: współpraca na poziomie lokalnym • Obszar 2. Podnoszenie kompetencji zawodowych edukatorów i animatorów • Obszar 3. Lokalne polityki kulturalne • Obszar 4. Edukacja kulturowa – diagnoza środowiska • Obszar 5. Sieciowanie
<p>ŚCIEŻKI TEMATYCZNE</p>
<p>Ścieżka 1. ...i poszli do obera!</p> <p>Opis: Wyganiamy Cię do Wygnanowa! Muzycznej stolicy wiejskich muzykantów! Na kilka chwil staniesz się ludowym grajkiem i poznasz tajniki oberka. Poznasz Andrzeja Jurkowskiego – ożywiela muzyki tradycyjnej, popróbujesz wiejskich potraw i poczujesz fenomen muzycznej tradycji regionu!</p>
<p>Ścieżka 2. Paprykarz... podradomski</p> <p>Opis: Wrzos i Wieniawa, a tam – jak przystało na paprykowy szlak – zmagania kulinarne! Słowo także o obrzędach i zwyczajach rzeczzone przez Stowarzyszenie LGD „Razem dla Radomki” oraz zespół „Wrzosowianki”.</p>
<p>Ścieżka 3. W kobietach siła</p> <p>Opis: Opowieść o radomskich kobietach, które tworzyły i aktualnie tworzą koloryt miasta i spajają lokalną społeczność. Bohaterkami będą Maria Helena Kelles-Krauz, Maria Gail oraz inne pracownice Zakładów Metalowych, Radoskóru, Modaru. Na koniec inspirujące warsztaty „Instalacja, obiekt, assemblage”.</p>
<p>Ścieżka 4. Pociąg do kultury</p> <p>Opis: Teatralno-plastyczna przygoda w budynku dworca kolejowego w Jedlni-Letnisko z twórcami Stacji Kultura oraz muzyczne doznania w miejscowym kościele w stylu zakopiańskim. Satysfakcja gwarantowana.</p>
<p>Ścieżka 5. Cuda, wianki, Guzowianki</p> <p>Opis: Jak oddolne spotkania rzeźbiarskie wpłynęły na powstanie Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku? Szczypta lokalnego folkloru z liderką zespołu Guzowianki – Wiołą Fijałkowską oraz „szalonym dziadkiem” Jerzym Minuczycą i Stowarzyszeniem Odnowy i Rozwoju Gminy Orońsko.</p>
<p>Ścieżka 6. Gęba, pupa, z raków zupa – prowincja Gombrowicza</p> <p>Opis: 10 km od Radomia, 90 km od Warszawy, przy sławetnej, szczerkowej „siódemce”, wzdłuż której podróż da nam ogląd na polską prowincję z szyldozą, przydrożnymi knajpami w siedmiu smakach czy kiczem wielu dekad czeka na Ciebie jedyne w kraju Muzeum Witolda Gombrowicza.</p>

WARSZTATY

- Czego powinniśmy się bać? Doświadczenia z pobytu w obozie dla uchodźców i spotkań z młodzieżą w polskich szkołach
- Jak w oparciu o pasję, historię i miłość do rowerów budować aktywną, lokalną społeczność i kształtować postawy obywatelskie
- Czy suweren na to pozwoli? Czyli jak prowadzić dom kultury w mieście powiatowym
- Festiwal Otwarte Ogrody w Podkowie Leśnej jako przykład budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym
- Diagnoza edukacji kulturowej w gminie. Od rozwiązań systemowych do działań dla dzieci i młodzieży
- Czy wszyscy mogą wygrać? Warsztaty o grach budujących społeczeństwo obywatelskie
- Kryzys klimatyczny a kultura
- Bliżej teatru – współpraca szkoły z placówkami teatralnymi. Perspektywy i możliwości
- Zagrożenia w sieci w kontekście pracy z młodzieżą
- Narzędzia animacyjne w projektach partnerskich (oświata i kultura)
- Gry w animacji i edukacji
- Ekologiczna instytucja kultury na przykładzie działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Brwinowie
- Praca w kulturze a wypalenie zawodowe

SPOTKANIA SIECIUJĄCE NA TERENIE WOJ. MAZOWIECKIEGO

Cele:

- Poznać się;
- Wymienić doświadczenia;
- Wzmocnić współpracę międzysektorową w obszarze kultury, szczególnie pomiędzy różnymi subregionami województwa mazowieckiego;
- Wzmacniać istniejące sieci w kulturze oraz inicjować powstawanie nowych;
- Promować nowe trendy w animacji kultury;
- Diagnozować potrzeby lokalnych społeczności.

Dom Pracy Twórczej Granica w Kampinosie

Program:

- Poznanie się uczestników. Wstępna prezentacja dotycząca działalności Domu Pracy Twórczej oraz zwiedzanie obiektów
- Wolontariat młodzieżowy jako przykład budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym
- Spotkanie integracyjne z lokalnymi animatorami
- Przykłady współpracy organizacji pozarządowych z Ośrodkiem Dydaktyczno-Muzealnym Kampinoskiego Parku Narodowego
- Udział w Numinozum Festiwal [<http://festival.numinosum.pl/program/>]

Centrum Kultury i Inicjatyw Obywatelskich w Podkowie Leśnej

Przewodni temat spotkania: **Festiwal Otwarte Ogrody jako przykład oddolnej aktywności mieszkańców.**

Program:

- Sieciowanie – spotkanie zapoznawcze uczestników. Prezentacja dotycząca idei działania CKIO, przedstawienie form pracy, zasad współpracy z organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami
- Zwiedzanie obiektów należących do CKIO
- Spotkanie dotyczące działań animacyjnych i obywatelskich w Podkowie Leśnej
- Udział w Inauguracji Festiwalu, Wystawa „Sztuka Ogrodów”
- Udział w Spektaklu w wykonaniu Teatru Otwartego
- Prezentacja/spotkanie z organizatorami Otwartych Ogrodów (idea, realizacja, doświadczenia, możliwość multiplikacji)
- Udział w wybranych wydarzeniach w ramach Festiwalu Otwarte Ogrody

Sokołowski Ośrodek Kultury w Sokołowie Podlaskim

Program:

- Prezentacja działalności Sokołowskiego Ośrodka Kultury oraz zwiedzanie obiektu
- Spotkanie z pracownikami SOK
- Spotkanie z uczniami i kadrami Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wł. St. Reymonta w Sokołowie Podlaskim (w siedzibie szkoły) – prezentacja działalności, warsztat kulinarny oraz prezentacja zawartego partnerstwa: oświata - kultura
- Udział w koncercie zespołu „Warszawska Orkiestra Sentymalna”
- Zwiedzanie wybranych instytucji kultury w Sokołowie Podlaskim
- Wycieczka do Zamku w Liwie

WARSZTATY KOMPETENCYJNE NA TERENIE WOJ. MAZOWIECKIEGO

Diagnoza potrzeb odbiorców działań w obszarze edukacji kulturowej (Sokołów Podlaski)

Tematyka: Jak myśli badacz – formułowanie problemu i pytań badawczych. Jak działa badacz – metody, techniki, narzędzia badawcze. Jak pracować z różnorodnymi grupami odbiorców – najważniejsze badania mające zastosowanie w obszarze edukacji kulturowej

Edukacja i animacja jako sposób badania publiczności (Płock)

Tematyka: Wstęp do rozwoju publiczności. Wizja i misja instytucji a cele edukacyjne. Ewaluacja i promocja działań edukacyjnych. *Design thinking* w myśleniu o edukacji. Edukacja a publiczność – wyzwania. Współpraca lokalna. Poziome uczestnictwo

Skąd pozyskać środki na realizację projektów kulturalnych i edukacyjnych (Żuromin, Płońsk)

Tematyka: Pozaprojektowe źródła finansowania projektów kulturalnych. Zasady pracy z grantodawcami. Mapowanie źródeł finansowania projektów z obszaru animacji i edukacji kulturowej

Jak napisać dobry projekt kulturalno-społeczny niekoniecznie do Urzędu Miasta czy Starostwa? (Ostrołęka)

Tematyka: Źródła finansowania działalności organizacji pozarządowych. „Diament projektowy” – autorskie narzędzie do planowania projektów. Zasady wypełniania formularza wniosków

ROZWÓJ KOMPETENCJI

Warsztaty kompetencyjne na terenie woj. mazowieckiego miały na celu przekazanie beneficjentom wiedzy i umiejętności z zakresu:

- **diagnozy potrzeb odbiorców działań w obszarze edukacji kulturowej:** umiejętność przekładania problemów i wyzwań na pytania badawcze, dobór odpowiednich narzędzi, znajomość prostych technik badawczych (ankieta mapująca oraz bezpłatny system do wprowadzania i analizy odpowiedzi, swobodne rozmowy, obserwacja uczestnicząca, autoetnografia), wykorzystanie wyników w codziennej pracy, dostępne źródła informacji (dane statystyczne, raporty);
- **edukacji i animacji jako sposobów badania publiczności:** wiedza na temat koncepcji rozwoju publiczności, tworzenie wizji i misji instytucji w kontekście jej celów edukacyjnych, ewaluacja pojedynczych działań edukacyjnych z punktu widzenia użytkownika; narzędzia promocji działań edukacyjnych (ulotki, plakaty); *Design thinking* jako narzędzie projektowania działań dla różnych grup odbiorców; możliwości współpracy lokalnej; wolontariat jako rodzaj uczestnictwa;
- **pozyskiwania środków na realizację projektów kulturalnych i edukacyjnych:** wiedza na temat pozaprojektowych źródeł finansowania; umiejętność mapowania źródeł finansowania projektów z obszaru animacji i edukacji kulturowej; umiejętność współpracy z grantodawcami;
- **pisania projektów kulturalno-społecznych:** wiedza na temat finansowania działalności organizacji pozarządowych; znajomość autorskiego narzędzia do planowania projektów „Diament projektowy”; umiejętność wypełniania formularza wniosków.

Program **3. Mazowieckiego Konwentu Animatorów Kultury** oraz poszczególnych **spotkań sieciujących** składał się z takich elementów jak:

- wizyty studyjne,
- prezentacje dobrych praktyk,
- debaty,
- warsztaty,
- spotkania nieformalne,
- udział w wydarzeniach kulturalnych.

W programie spotkań sieciujących i Konwentu znalazły się wizyty studyjne, zarówno w instytucjach goszczących, jak i innych podmiotach działających w społecznościach lokalnych. Wizytom towarzyszyły spotkania z pracownikami i prezentacje dobrych praktyk. Beneficjenci mogli zobaczyć, jak różne podmioty funkcjonują „od kuchni” (**rozszerzanie horyzontów**).

Bezpośredni kontakt z realizatorami różnorodnych działań lokalnych dał uczestnikom szansę zadawania pytań, wyjaśniania wątpliwości i zastanowienia nad tym, jak dane rozwiązanie mogą dostosować do kontekstu własnej miejscowości (**know how**: jak zrealizować dane działanie od początku do końca, jak pozyskać dofinansowanie, jakie konkretne rozwiązania się sprawdzają, jak prowadzić działania lobbingsowe w swojej gminie etc.).

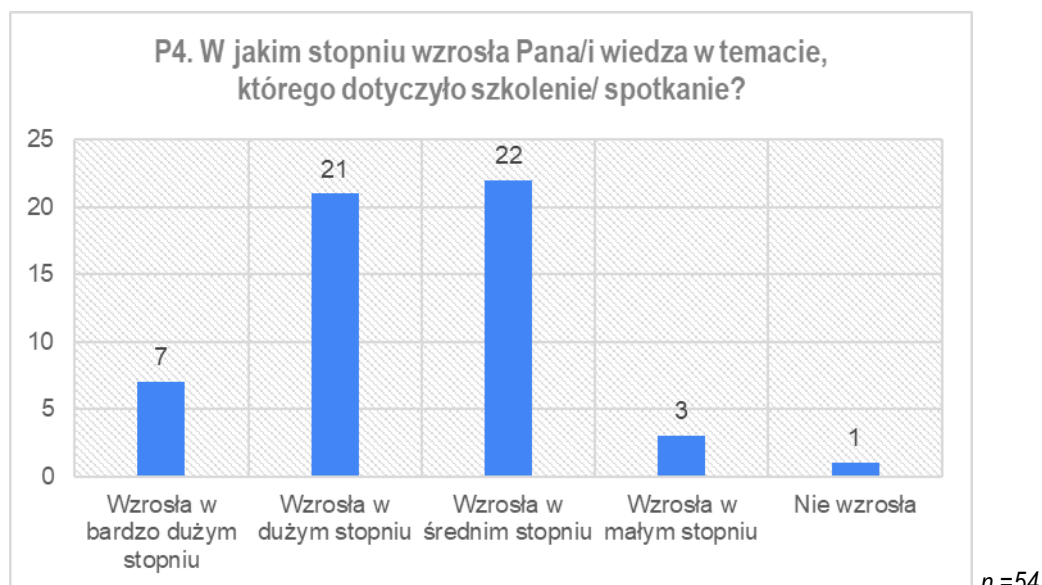
W programie spotkań i Konwentu znalazły się także różnorodne działania animacyjno-warsztatowe. Bezpośrednie doświadczenie wzmacniało efekt edukacyjny – pozwalało beneficjentom lepiej zrozumieć (poczuć) sens prezentowanych rozwiązań (nauka przez doświadczenie), a także wyposażało ich w **konkretne umiejętności praktyczne** (np. spacer z audio przewodnikiem, robienie własnych toreb w ramach wizyty studyjnej w Kampinosie, wspólne gotowanie i muzykowanie w ramach ścieżki tematycznej zorganizowanej podczas Konwentu).

Działania konwentowe i spotkania, przez swój na półformalny charakter, sprzyjały nawiązywaniu kontaktów i zawiązywaniu się partnerstw. Oprócz współpracy merytorycznej relacje te mogą stanowić fundament ściślejszej integracji środowiska (zarówno na poziomie lokalnym, jak i ogólnowojeuwódzkim). Wsparcie i wymiana doświadczeń mają szansę zyskać ciągłość, przybierając postać **działań samopomocowych i uczenia się od siebie**. Operator ze swej strony deklaruje dalsze promowanie tych rodzajów współpracy.

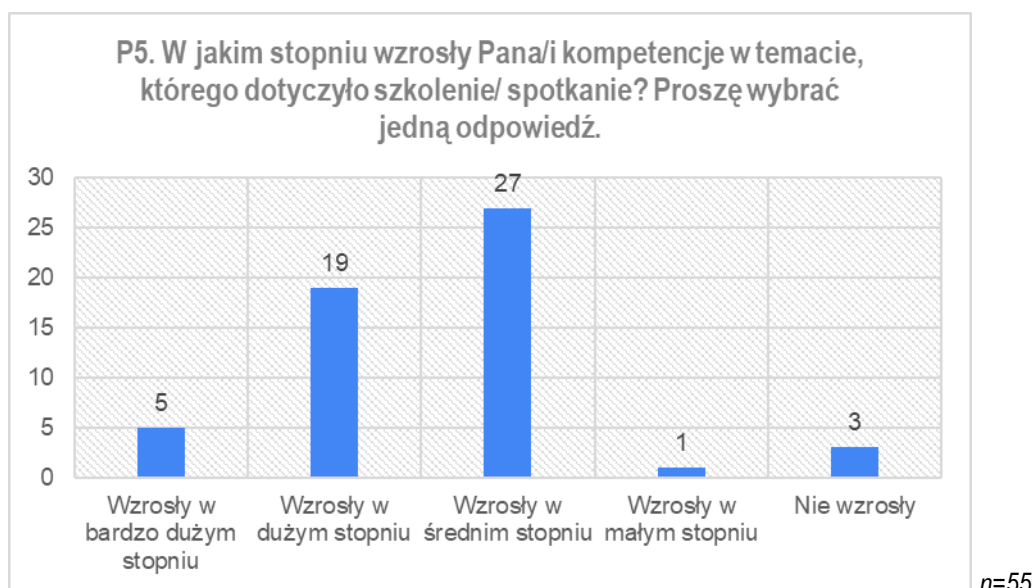
O wpływie działań na poziom kompetencji uczestników świadczą wyniki ankiety skierowanej do odbiorców wszystkich działań, wywiady oraz liczne rozmowy nieformalne przeprowadzone w trakcie Konwentu i spotkań.

Uczestnicy MKAK i/lub spotkań sieciujących, i/lub warsztatów kompetencyjnych, którzy wypełnili ankietę ewaluacyjną, dość dobrze ocenili edukacyjne efekty przeprowadzonych działań. Tylko jedna osoba stwierdziła, że nie dowiedziała się niczego nowego, a trzy osoby nie zauważyły wpływu na swoje kompetencje. 43 z 54 respondentów zadeklarowało, że ich **wiedza** wzrosła w średnim (22) lub dużym (21) stopniu. 46 z 54 respondentów zadeklarowało natomiast, że ich **kompetencje** wzrosły w średnim (27) lub dużym (19) stopniu.

Wykres 1: Stopień wzrostu wiedzy beneficjentów działań Operatora programu „Bardzo Młoda Kultura: Mazowieckie” (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

Wykres 2: Stopień wzrostu kompetencji beneficjentów działań Operatora programu „Bardzo Młoda Kultura: Mazowieckie” (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

31 z 55 respondentów szczegółowo określiło rodzaj uzyskanych korzyści. Korelowały one z programem działań szkoleniowych i sieciujących. Katalog opisanych kompetencji znajduje się w tabeli poniżej.

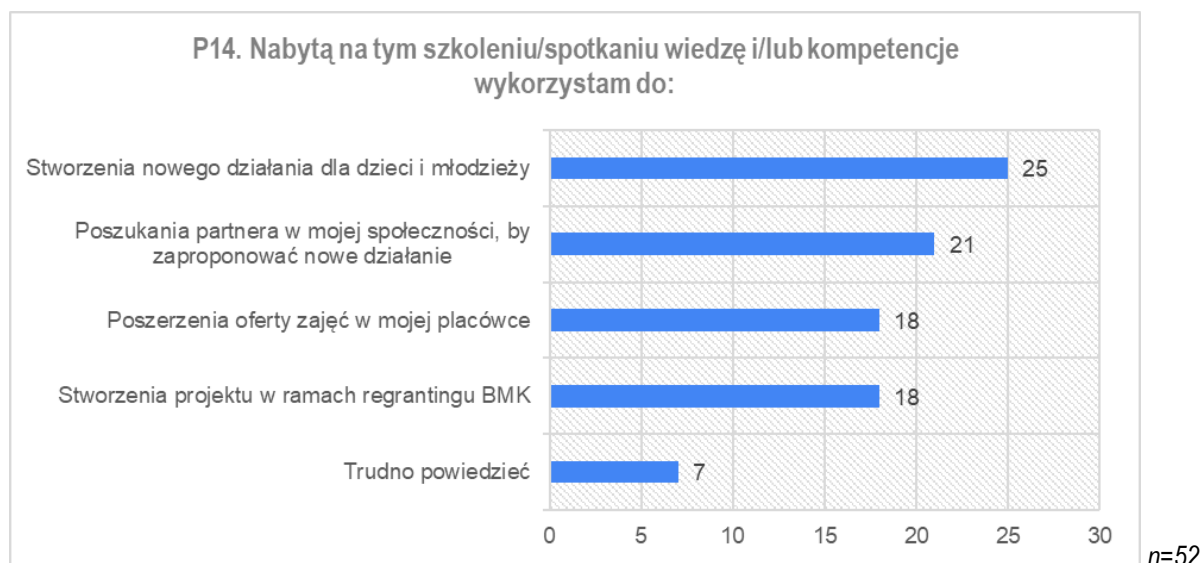
Tabela 2: Kompetencje nabyte przez beneficjentów działań Operatora programu „Bardzo Młoda Kultura: Mazowieckie”

P6. Jakie umiejętności/ kompetencje zdobył/a Pan/i podczas warsztatu/spotkania?
<i>Wiedza o różnych ośrodkach wsparcia i możliwości otrzymania dofinansowania</i>
<i>Dowiedziałam się, gdzie poszukiwać środków na działalność.</i>
<i>Poszukiwanie źródeł finansowania przez Internet - strony internetowe</i>
<i>Umiejętność aplikowania o środki finansowe, uzupełnienie wniosków o dofinansowanie</i>
<i>Ogólną wiedzę o różnych źródłach finansowania dostępnych dla NGO, konkretne programy i adresy www do śledzenia informacji</i>
<i>Dowiedziałam się przede wszystkim o źródłach finansowania; poznałam przykłady programów.</i>
<i>Dowiedziałam się o różnych źródłach finansowania, o których do tej pory nie wiedziałam. Może uda się stowarzyszeniu skorzystać.</i>
<i>Poznałam adresy stron, gdzie mogę odnaleźć informacje o konkursach / grantach.</i>
<i>Miejsca i osoby do współpracy. Internet jako źródło informacji (strony podane na szkoleniu).</i>
<i>Informacja na temat miejsc, z których można pozyskać środki i pomoc</i>
<i>Poruszanie się po innych obszarach, wymiana doświadczeń</i>
<i>Poruszanie się po odpowiednich stronach internetowych dotyczących wsparcia</i>
<i>Wiedza na temat nowych projektów, programów</i>
<i>Poszukiwanie środków unijnych</i>

<i>Poznałam różne komponenty: źródła pozyskiwania środków, terminy, strony, kontakty</i>
<i>Ogólne rozeznanie w bieżących projektach</i>
<i>- gdzie mogę ubiegać się o dofinansowania - gdzie szukać pomocy w przygotowaniu wniosków</i>
<i>Umiejętność poszukiwania źródeł finansowania działań mojej organizacji. Poznałam na rządzie „Diament projektowy”</i>
<i>Wyszukiwanie tematów do projektów oraz jak zdobyć dla nich finansowanie</i>
<i>Uzyskałam potrzebne informacje dot. pisania wniosków</i>
<i>Dostępność pozyskania funduszy w konkursach</i>
<i>Ogólnoinformacyjne w temacie uszeregowania dotychczasowej wiedzy</i>
<i>Podczas spotkania zdobyłam praktyczną wiedzę dot. rozwiązywania problemów powstających przy współpracy z innymi jednostkami/partnerami.</i>
<i>Wiem, jak ważna jest właściwa dokumentacja, i na etapie wniosku, i już przy pisaniu sprawozdania.</i>
<i>Mam gotowe rozwiązania, które mogę zastosować</i>
<i>Umiejętność pisania wniosków, działania animacyjne, wzmacnianie wspólnot lokalnych</i>
<i>Połączenie edukacji i kultury – punkty styku</i>
<i>Większa otwartość na współpracę</i>
<i>Umiejętność pracy w grupie, jeszcze większa wrażliwość w kontakcie z Uchodźcami.</i>
<i>Dowiedziałam się jak szukać partnerów i jak prezentować swoją działalność. Poznałam osoby, z którymi być może nawiążę współpracę przy wspólnych projektach.</i>
<i>Sieciowanie, jak pisać projekty</i>

W odpowiedzi na pytanie wielokrotnego wyboru o sposoby wykorzystania wiedzy/kompetencji nabytych na danym szkoleniu/spotkaniu, 25 osób zadeklarowało, że zamierza stworzyć nowe działanie dla dzieci i młodzieży; 21 – poszukać partnera w swojej społeczności, by zaproponować nowe działanie. Po 18 chciało stworzyć projekt w ramach regrantingu BMK oraz poszerzyć ofertę zajęć w swojej placówce. 7 osób nie miało w tej sprawie zdania.

Wykres 3: Deklarowane sposoby wykorzystania przez beneficjentów wiedzy/kompetencji nabytych podczas działań Operatora programu „Bardzo Młoda Kultura: Mazowieckie” (pytanie wielokrotnego wyboru; nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

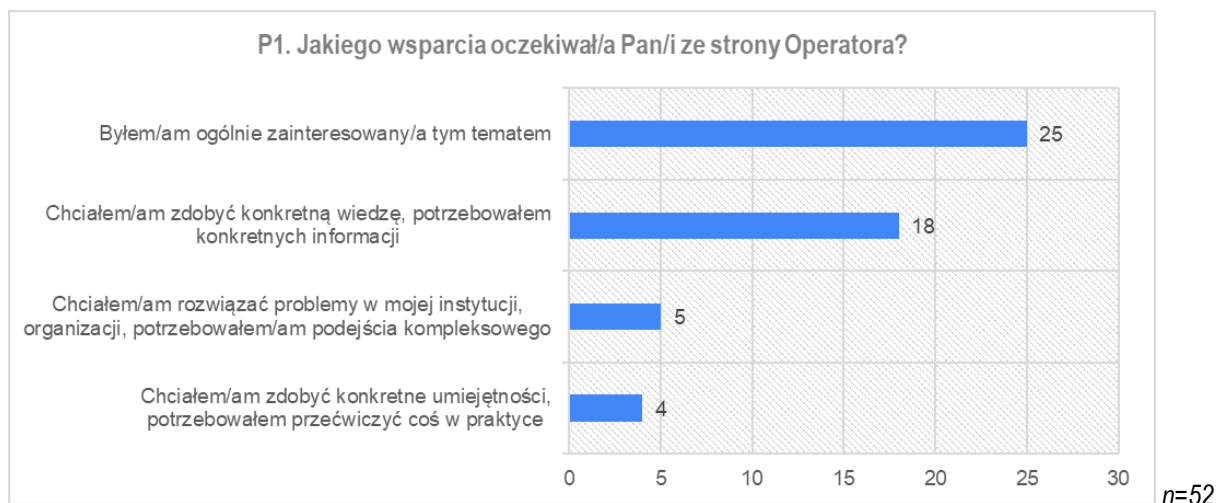

Tematyka warsztatów została dobrana w ścisłej współpracy z przedstawicielami lokalnych środowisk, którzy sugerowali (bazując na wiedzy z terenu), jakie zagadnienia warto przybliżyć animatorom i edukatorom z danego rejonu.

Z kolei podmioty, który zgłosiły chęć organizacji spotkań, uważały, że dysponują wartościami upowszechnienia przykładami działań lokalnych. Wśród gospodarzy znalazły się różnorodne podmioty, zarówno pod względem lokalizacji (Kampinos – wieś, Podkowa Leśna – sypialnia podwarszawska, Sokołów Podlaski – średniej wielkości miasto) oraz typu (1 ngo i 2 domy kultury).

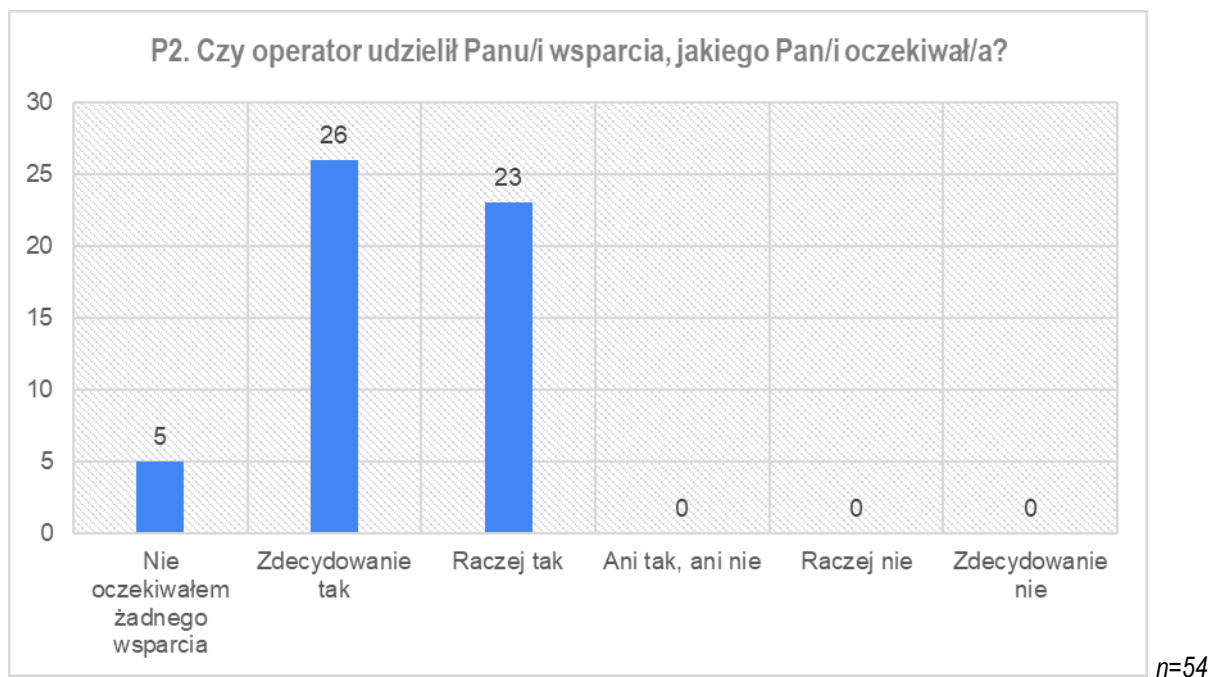
O trafności działań może świadczyć porównanie odpowiedzi respondentów na pytania o oczekiwania i ocenę wsparcia otrzymanego od Operatora. Prawie połowa (25) respondentów jako główny powód uczestnictwa w działaniach wskazała ogólne zainteresowanie danym tematem. 18 osób oczekiwało konkretnej wiedzy, 5 chciało rozwiązać problemy swojego podmiotu, 4 zależało na podniesieniu kompetencji.

Wykres 4: Oczekiwanie przez beneficjentów wsparcia ze strony Operatora Programu (pytanie wielokrotnego wyboru; nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

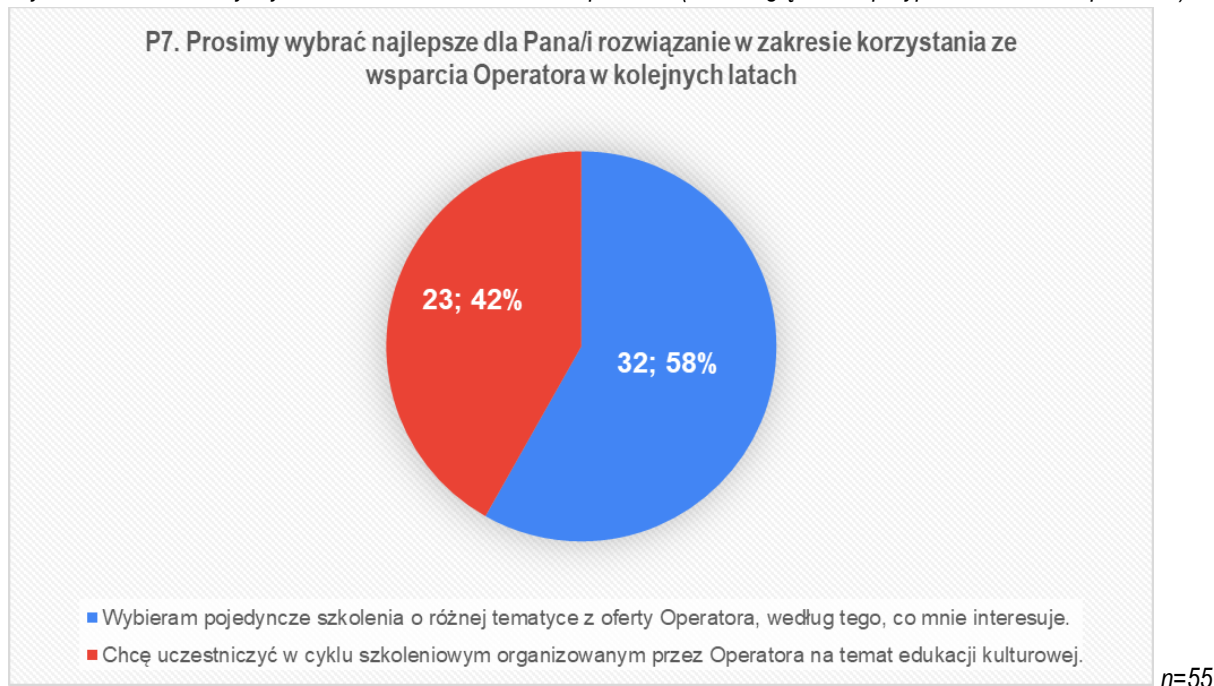
Żadna z osób, które wypełniły ankietę, nie wahała się co do tego, że wsparcie otrzymała. 26 zaznaczyło tu odpowiedź „zdecydowanie tak”, 23 – „raczej tak”. 5 osób na tym etapie badania stwierdziło, że jednak nie oczekiwało żadnego wsparcia.

Wykres 5: Ocena wsparcia udzielonego przez Operatora beneficjentom jego działań (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

Zapytani o preferowany styl uczestnictwa w działaniach Operatora, respondenci skłaniali się ku wybiórczemu korzystaniu z oferty (32 osoby), rzadziej chcieli uczestniczyć w całym cyklu (23 osoby).

Wykres 6: Preferowany styl uczestnictwa w działaniach operatora (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

Istotnie, obserwacja pokazała, że style uczestnictwa beneficjentów są różne. Duża część osób brała udział w wybranych działaniach (wybrane spotkania/wybrane dni spotkań, wybrane warsztaty). Z drugiej strony, zawiązała się stała grupa stałych uczestników spotkań sieciujących, która zwiększała się wraz z każdym następnym działaniem.

Trzeba dodać, że wielu uczestników spotkań i Konwentu korzystało z indywidualnych konsultacji. Ich charakter był w większości półformalny, stąd nie prowadzono ewidencji tego rodzaju rozmów.

SIEĆ BMK

Wszystkie działania Operatora zawierały komponent sieciujący, wydaje się jednak, że szczególnie wartościowe były w tym względzie spotkania. Ich charakter (ale też charakter wielu działań podczas Konwentu) był bardzo swobodny, co dawało beneficjentom przestrzeń do wymiany doświadczeń. Dzięki swej kameralności spotkania te sprzyjały szczerzej rozmowie i zacieśnianiu relacji, co doceniali uczestnicy spotkań.

Operatorowi udało się zgromadzić wokół siebie kilkudziesięcioosobową grupę stałych odbiorców, z drugiej strony należy pamiętać, że wielu uczestnikom bardziej odpowiada okazjonalne uczestnictwo w proponowanych działaniach.

Ankieta ewaluacyjna zawierała pytanie o poczucie bycia członkiem sieci współpracy w regionalnym programie BMK. I tu identyfikację z siecią zadeklarowało tylko 11 z 51 osób. 20 odpowiedziało przecząco, 20 nie miało zdania (odpowiedź „trudno powiedzieć”). Wyniki te pokazują, że w kolejnych etapach Programu trzeba skupić się na wzmacnianiu relacji beneficjentów z siecią.

Konieczne wydaje się wzmocnienie działań na rzecz zwiększenia rozpoznawalności BMK (marki Programu). Można przypuszczać, że część negatywnych odpowiedzi wynikała z braku świadomości beneficjentów, czym jest „bycie członkiem BMK”. Sformułowanie to mogło sugerować, że chodzi o sformalizowany byt, którego członkiem można zostać na skutek jakiegoś szczególnego działania (którego badani, rzecz jasna, nie podejmowali, stąd nie mogli postrzegać siebie jako członków).

W powyższym kontekście interesująca okazuje się pogłębiona analiza stylów uczestnictwa beneficjentów w działaniach Operatora. Uwzględniając zarówno frekwencję, jak i poziom zaangażowania, można wyodrębnić cztery typy odbiorców działań sieciująco-szkoleniowych:

- **Typ 1, lobbysta:** chce tworzyć lokalną politykę, wspólnie działać na rzecz zmiany; chętnie bierze udział w debatach i spotkaniach, których celem jest opiniowanie ważnych dla środowiska dokumentów; aktywny, regularny uczestnik działań; może lobbować na rzecz sieci;
- **Typ 2, lokalny działacz:** nie jest zainteresowany działaniem na poziomie regionalnym, jest natomiast aktywny lokalnie; chce aktywizować mieszkańców swojej miejscowości i wspólnie z nimi działać na rzecz społeczności; może być łącznikiem pomiędzy swoim rejonem a siecią;
- **Typ 3, potrzebujący:** nowy uczestnik działań, dołączył, bo potrzebuje wsparcia i jest na nie otwarty; na razie mało aktywny, ale z potencjałem do większego zaangażowania się w sieć;
- **Typ 4, bierny uczestnik:** bierze udział tylko w wybranych, interesujących go działaniach; mało zaangażowany, więcej bierze niż daje; warto potraktować go priorytetowo podczas projektowania kolejnych działań – aby zachęcić do większej aktywności w obrębie sieci.

Jeżeli chodzi o różnicowanie beneficjentów działań pod względem ich przynależności do poszczególnych sektorów/typów podmiotów, to trzeba stwierdzić, że w przeważającej liczbie reprezentowali oni domy kultury i organizacje pozarządowe. Warto zauważyć, że domy kultury były jedynymi tak aktywnymi instytucjami kultury. Reprezentacja innych instytucji (**bibliotek, muzeów**) mogłaby być większa.

Szkoły zaznaczyły swą obecność, głównie jednak na poziomie projektów regrantowych oraz warsztatów. Warto by je było mocniej zaangażować również w inne działania.

Konieczne wydaje się nawiązanie ściślejszej współpracy z **samorządami** – ich przedstawiciele nie muszą być w trzonie najbardziej aktywnych działaczy, ale ich wsparcie jest warunkiem koniecznym wdrożenia jakichkolwiek zmian na poziomie polityki lokalnej i regionalnej. Ponadto lokalne władze mogą pośredniczyć w nawiązywaniu relacji z **jednostkami pomocy społecznej**, które również warto by było mocniej włączyć w działania Programu. Są one bowiem blisko mieszkańców, zwłaszcza tych ze szczególnymi potrzebami.

Wszystkie wymienione grupy należałoby objąć szczególną uwagą. Podsumowując, trzeba jednak podkreślić, że przeprowadzone działania odkryły duży potencjał nowych osób, które chcą się czynnie zaangażować w działania sieci.

Na koniec warto wspomnieć, że model funkcjonowania sieci okazał się bardzo dobry w odniesieniu do potrzeb i oczekiwań beneficjentów w zakresie logistyki i kosztów uczestnictwa.

Instytucje są w stanie opłacić udział swoich pracowników w działaniach sieci, tymczasem organizacje pozarządowe i freelancerzy mają w tym względzie mniejsze możliwości. Wychodząc naprzeciw tym ograniczeniom, Operator zapewnił zakwaterowanie i wyżywienie przedstawicielom ngo i wolnym strzelcom. Rozwiązanie to spotkało się z dobrym przyjęciem i warto je dalej stosować.

Ze względu na czasem trudne do pokonania odległości sprawdziło się rozproszenie działań (lokowanie ich w różnych miejscowościach województwa). W przyszłości warto podążać tym tropem, a dodatkowo zachęcać członków sieci do samodzielnego organizowania mniejszych, niskonakładowych spotkań sieciujących w swoich lokalizacjach.

Obserwacja działań sieciujących pokazuje, że warto także wypracować nowy model organizacji wizyt studyjnych/spotkań sieciująco-integracyjnych. Podmioty lokalne, które zdecydują się na organizację wydarzeń, powinny dostać maksymalne wsparcie na etapie ich planowania. Pozwoli to uniknąć opóźnień, które mają negatywny wpływ na harmonogram działań promocyjnych i w konsekwencji negatywnie wpływają na frekwencję.

Respondenci, którzy zadeklarowali przynależność do BMK, opisywali, co oznacza dla nich bycie w sieci. Okazuje się, że w pierwszym rzędzie są to wymiana wiedzy i informacji oraz wymiana doświadczeń, a w dalszej kolejności wzajemne wsparcie (wspólne rozwiązywanie problemów), kontakty i współpraca.

Tabela 3: Korzyści z bycia członkiem sieci zdaniem beneficjentów

P9. Jakie są Pana/i zdaniem korzyści z bycia członkiem sieci?
<i>Dostęp do informacji, wymiana cennych doświadczeń, można razem rozwiązywać problemy</i>
<i>Jest się na bieżąco odnośnie konkursów, grantów i innych dotacji</i>
<i>Kontakty, współpraca, szybki przepływ informacji</i>
<i>Możliwość doinformowania o zagadnieniu, wymiana doświadczeń</i>
<i>Możliwość wymiany doświadczeń</i>
<i>Wymiana informacji i doświadczeń</i>
<i>Wymiana wiedzy</i>
<i>Wzajemne wsparcie członków</i>
<i>Znajomości, wsparcie, możliwość uczenia się od siebie</i>

W trakcie licznych rozmów beneficjenci deklarowali natomiast, że ważne jest dla nich sieciowanie lokalne (wspólne działanie, wspólne projekty, współpraca z lokalnymi urzędami, instytucjami etc.). Sieci lokalne odgrywają dużą rolę w działalności stałej, niemniej jednak beneficjenci wyrażali potrzebę bycia częścią większej struktury. Duża sieć mazowiecka oznacza bowiem wymianę doświadczeń w szerszej skali, możliwość lobbingu środowiskowego, ale także możliwość wspólnego działania w innym wymiarze.

Wizja ta jest spójna z wizją Operatora. Program „BMK 2019-2021: Mazowieckie” ma być w założeniu parasolem skupiającym mniejsze sieci. Operator wspiera istniejące sieci lokalne i zachęca do tworzenia nowych. W subregionach są wyznaczani liderzy, którzy koordynują działania miejscowej sieci.

Działania Operatora, które zawierają zarówno elementy edukacyjne, jak i silny komponent sieciujący, wydają się właściwą odpowiedzią na oczekiwania środowiska co do roli sieci.

PODSUMOWANIE

Ewaluacja spotkań sieciujących i warsztatów w kontekście ich potencjału do wzmacniania wiedzy i kompetencji beneficjentów pokazała, że ścisłe połączenie dwóch komponentów – integracyjnego i szkoleniowego – dało odbiorcom możliwość rozwoju na różnych poziomach. Odbiorcy działań dość dobrze ocenili wzrost swojej wiedzy i kompetencji, a także podawali konkretne sposoby wykorzystania ich w swojej pracy.

Uczestnicy spotkań sieciujących uznali za atut ich luźną formułę, podkreślając, że ułatwia ona wpływ na sieciowanie i integrację środowiska. Wizyty studyjne były natomiast okazją do praktycznego poznawania innych sposobów działania (*know how*).

Odbiorcy postrzegają sieć jako przestrzeń wymiany wiedzy i informacji, wymiany doświadczeń, wzajemnego wsparcia, nawiązywania relacji i współpracy. Szczególnie ważne jest dla nich sieciowanie lokalne, choć przynależność do sieci regionalnej również nie jest bez znaczenia. Oczekiwania odbiorców są zgodne ze strategiczną wizją Operatora BMK: Mazowieckie.

Większość dotychczasowych beneficjentów zdaje się preferować wybiórcze korzystanie z oferty operatora. Niewielu w pełni utożsamia się z siecią Bardzo Młoda Kultura. Pokazuje to z jednej strony konieczność aktywizacji mniej zaangażowanych odbiorców, z drugiej wzmocnienia rozpoznawalności Programu (marka BMK). Beneficjenci muszą mieć świadomość, co faktycznie oznacza „bycie członkiem BMK”, tak aby mogli się z nim w pełni identyfikować. Warto w tym kontekście podkreślać korzyści, jakie daje przynależność do sieci (zwłaszcza na poziomie lokalnym), ale także zadania, jakie się z tym wiążą.

Głównymi beneficjentami działań w 2019 roku byli reprezentanci domów kultury i organizacji pozarządowych. Przedstawiciele innych instytucji kultury (muzea, biblioteki) oraz szkół byli mniej obecni.

Konieczne jest nawiązanie ściślejszych relacji z władzami samorządowymi. Ich wsparcie jest warunkiem koniecznym wdrożenia jakichkolwiek zmian na poziomie polityki

lokalnej i regionalnej. Samorządowcy mogą również wspierać działania na poziomie lokalnym.

Na koniec warto wspomnieć, że model funkcjonowania sieci okazał się bardzo dobry w odniesieniu do potrzeb i oczekiwań beneficjentów dotyczących organizacji i kosztów uczestnictwa.

Ze względu na czasem trudne do pokonania odległości sprawdziło się rozproszenie działań (lokowanie ich w różnych miejscowościach województwa). W przyszłości warto podążać tym tropem, a dodatkowo zachęcać członków sieci do samodzielnego organizowania mniejszych, niskonakładowych spotkań sieciujących w swoich lokalizacjach.

Instytucje są w stanie opłacić udział swoich pracowników w działaniach sieci, tymczasem organizacje pozarządowe i freelancerzy mają w tym względzie mniejsze możliwości. Wychodząc naprzeciw tym ograniczeniom, Operator zapewnił zakwaterowanie i wyżywienie przedstawicielom ngo i wolnym strzelcom. Rozwiązanie to spotkało się z dobrym przyjęciem i warto je dalej stosować.

OBSZAR BEZPOŚREDNICH ODBIORCÓW PROJEKTÓW REGRANTINGOWYCH

Analiza materiałów pozyskanych podczas działań ewaluacyjnych została przeprowadzona według proponowanych pytań kluczowych, które są następujące:

1. Czy oprócz dzieci i młodzieży były inne grupy bezpośrednich odbiorców projektów? Jakie to były grupy? Jaki był udział dzieci i/lub młodzieży wśród wszystkich bezpośrednich odbiorców projektów?
2. Jakie były typy działań kierowane do dzieci? Jakie były typy działań kierowane do młodzieży? Jakie były typy działań kierowane do innych grup uczestników? Które typy działań bezpośredni odbiorcy projektów ocenili najwyżej i z jakiego powodu? Które były poruszające lub ważne dla nich?
3. Do których kompetencji opisanych w programie BMK odnosiły się dofinansowane projekty? Czy dofinansowywane projekty odnosiły się do innych kompetencji, jakich? W jakim stopniu zaproponowane działania w projektach miały szansę wzmocnić dane kompetencje?
4. Czy bezpośredni odbiorcy projektów zauważają u siebie zmiany w zakresie kompetencji? Jeśli tak – jakie zmiany i w jakim stopniu? Jeśli nie, dlaczego? Czy zauważają inne zmiany, jeśli tak, to jakie?
5. Jakie są szanse utrwalania efektów danego projektu w społecznościach, w których funkcjonują bezpośredni odbiorcy projektów?
6. Które dofinansowane w 2019 roku projekty w największym stopniu wpisują się w cele BMK z Regulaminu BMK 2019-2021?

W celu klarowności wyводу, wyniki analizy uporządkowano według czterech podobszarów: działania (pyt. 1-2), rozwój kompetencji (pyt. 3-4), trwałość efektów – znaczenie dla społeczności lokalnej (pyt. 5), podsumowanie (pyt. 6).

DZIAŁANIA

W 2019 roku w ramach Programu zrealizowano 6 projektów regrantingowych²:

- 3D – Doświadczenie. Dotykanie. Drukowanie (Radom);
- Poznajemy teatr (Łączany);
- Osada Małego Rękodzielnika (Żuromin);
- Ze szkolnego lamusa – słomoklejki (Szydłowiec);
- Teatralne Skrzydła – bądź reżyserem życia (Płock);
- Kulturalny Pociąg na trasie: Kozłówka-Biblioteka – Biblioteka-Kozłówka (Legionowo).

Bezpośrednimi odbiorcami projektów były niemal wyłącznie dzieci i młodzież, w tym odpowiednio:

² Dokładny opis projektów znajduje się pod adresem: <http://bmkmazowieckie.pl/index.php/projekty/>.

- dzieci i młodzież w wieku 10-18 lat z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym oraz z autyzmem;
- uczniowie klas I-VIII z utrudnionym dostępem do ośrodków kulturalnych;
- dzieci w wieku 7-15 lat z dysleksją oraz dzieci nieśmiałe;
- licealiści w wieku 15-16 lat;
- dzieci w wieku 11-14 lat ze świetlic środowiskowych MOPS;
- dzieci w wieku 7-12 lat ze świetlicy środowiskowej Caritas.

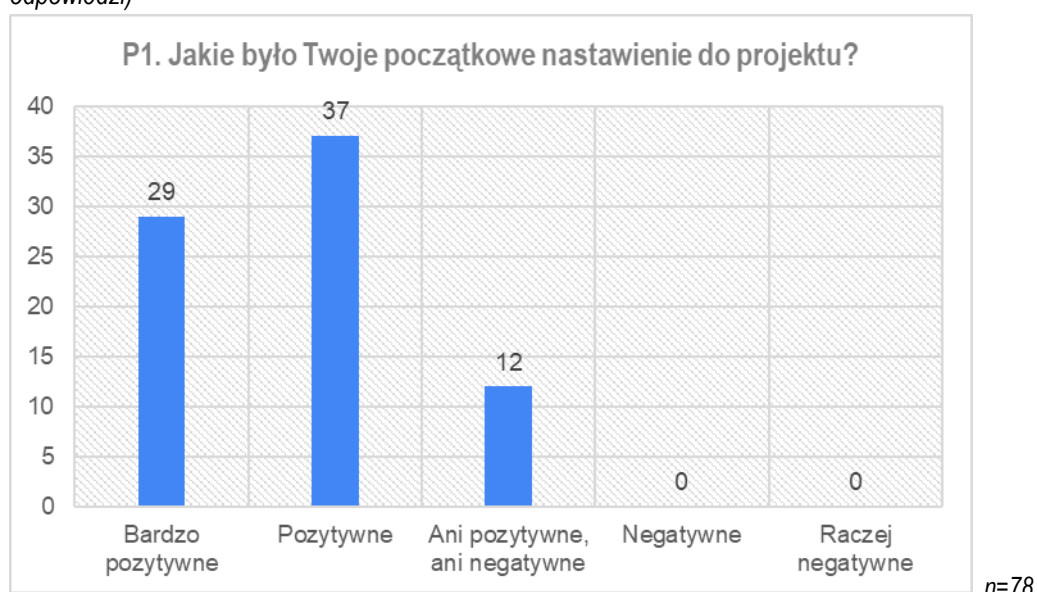
Przeważającym typem działań zrealizowanych w ramach projektów regrantingowych były warsztaty. Oprócz nich zorganizowano trzy wycieczki, lekcję muzealną oraz działania dodatkowe o charakterze edukacyjno-integracyjnym (biesiada przy ognisku, słuchanie muzyki ludowej, degustacja lokalnych produktów, przyrządzanie tradycyjnych potraw). Cztery projekty zakończyły się uroczystymi spotkaniami finałowymi (wystawy prac beneficjentów, przedstawienie teatralne wystawione przez beneficjentów, występ podczas 60-lecia szkoły oraz dla społeczności lokalnej).

Wszystkie typy działań były skierowane zarówno do dzieci, jak i do młodzieży, bez szczególnego rozróżnienia. Oferta różniła się natomiast poziomem trudności, który był dostosowany do wieku i osobistych uwarunkowań beneficjentów.

Wszystkie typy działań były wysoko oceniane przez bezpośrednich odbiorców. Ankiety ewaluacyjną wypełniło 79 beneficjentów. Tylko w 4 przypadkach początkowe nastawienie było lepsze niż końcowa ocena projektu (zmiana z oceny bardzo dobrej na dobrą – 3 os., zmiana z oceny dobrej na dostateczną – 1 os.). 39 osób nie zmieniło zdania (ocena bardzo dobra przed i po – 26 os., ocena dobra przed i po – 13 os.). Dla 35 osób projekt okazał się powyżej oczekiwań.

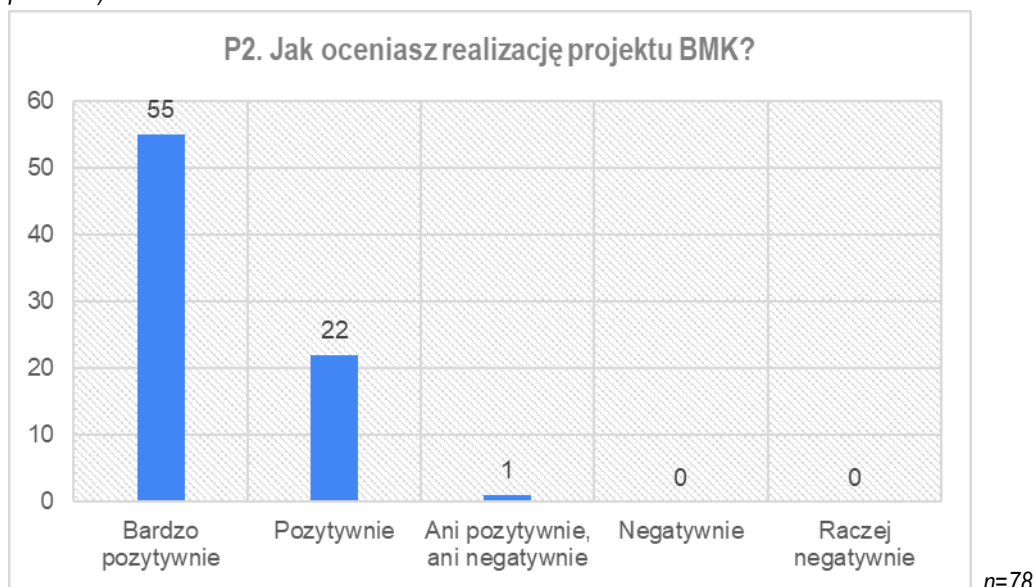
Początkowe nastawienie żadnego z respondentów nie było negatywne ani bardzo negatywne. 12 osób zazaczyło odpowiedź „ani pozytywne, ani negatywne”. 37 było nastawionych pozytywnie, a 29 bardzo pozytywnie.

Wykres 7: Początkowe nastawienie beneficjentów projektów regrantingowych (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

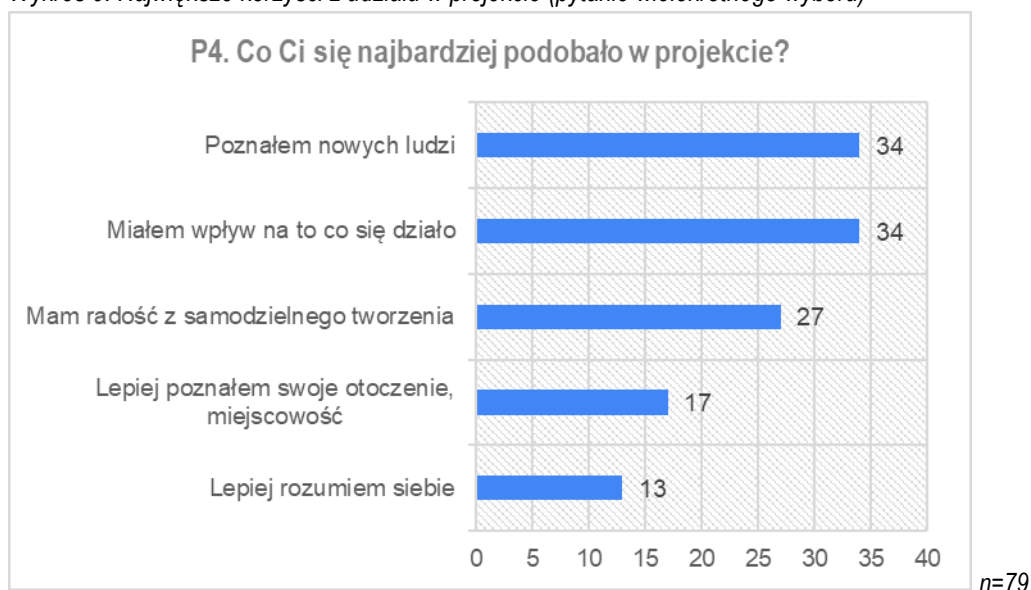
Ocena końcowa projektów wzrosła. Tylko jedna osoba zaznaczyła odpowiedź „ani pozytywnie, ani negatywnie”. 22 oceniły projekt pozytywnie, a 55 bardzo pozytywnie.

Wykres 8: Końcowa ocena projektów regrantingowych przez beneficjentów (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

Dla respondentów niezwykle istotne okazały się nowe znajomości, poczucie sprawczości, jakie dał im udział w projekcie, ale także radość z samodzielnego tworzenia.

Wykres 9: Największe korzyści z udziału w projekcie (pytanie wielokrotnego wyboru)

Sesje plakatywne pokazały tymczasem, że dla beneficjentów szczególnie ważne i poruszające było samo **doświadczenie uczestniczenia** w projekcie. Było ono w ich życiu czymś niezwykłym i wzbudzało pozytywne emocje. Oto przykłady świadczących o tym wypowiedzi:

- *zabieram radość;*
- *[zabieram] wspomnienia z tego wydarzenia;*
- *dowiedziałam się, że nie mam cierpliwości do takiej pracy, ale się świetnie bawiłam;*

- *po projekcie zabieram fajne wspomnienia z warsztatów i spotkań oraz wiedzę, którą przekazały nam panie związane z projektem;*
- *po projekcie mogłabym przeżyć takie same przeżycia.*

Potwierdziło się, że dla dzieci i młodzieży ważna była **możliwość poznania nowych ludzi**, przy czym rozmówcy rzadko wymieniali rówieśników, dużo natomiast mówili o dorosłych osobach zaangażowanych w przedsięwzięcie: opiekunach, instruktorach, artystach etc. (wyrażając się o nich bardzo pozytywnie):

- *dzięki projektowi poznałam Panią Joannę (...), która jest malarką oraz panią Patrycję (...);*
- *poznałam panie, które prowadziły te zajęcia, panią fotograf;*
- *poznałam panie, które uczyły nas jak robić ten projekt oraz poprawiłam swój kontakt z rówieśnikami;*
- *poznałam panie, które nam pomagały;*
- *dzięki projektowi poznałam dorosłe panie, które podczas każdego etapu projektu pomagały nam;*
- *poznałam miłe panie, które pomagały;*
- *w większości podczas projektu poznałam panie, które udzielały nam wykładów i uczestniczyły w naszych spotkaniach projektowych;*
- *miłe panie, które udzielały nam pomocy w realizacji projektu;*
- *poznaliśmy panie;*
- *poznaliśmy artystów z teatru, lalkarzy;*
- *fajna Pani z Orońska (pracowniczka instytucji);*
- *prowadząca warsztat;*
- *poznałam panią Luizę, panią charakteryzator, reżysera, aktorów prawdziwych i aktorki amatorki;*
- *poznałam panią Luizę, nowe dzieci, pana aktora, pana reżysera i trzy babcie, i panią charakteryzator;*
- *poznałam pana przewodnika.*

Dla dzieci ze świetlic środowiskowych w Płocku szczególnie istotna okazała się **możliwość samodzielnego tworzenia**:

Według relacji wychowawców świetlic, do których uczęszczają uczestnicy projektu, dzieci bardzo pozytywnie i mocno zaangażowały się w projekt, co pozwoliło odwrócić ich uwagę od negatywnych aspektów ich środowisk rodzinnych w kierunku kultury jako pozytywnej alternatywy (...) podczas prób dostrzegalne były momenty dużego przełamania się i uwalniania emocji w konstruktywny sposób (Teatralne Skrzydła – bądź reżyserem życia, raport merytoryczny).

Dla dzieci ze świetlicy środowiskowej w Legionowie największą wartością było natomiast **doświadczenie bycia w grupie**:

Największą wartością było to, że te dzieciaki spędzają czas w świetlicy w otoczeniu innych dzieci. Przychodzą i fajnie spędzają czas – tak wynikało i z deklaracji dzieci, i z obserwacji. Uczestnictwo to dla nich rodzaj wyróżnienia, bo trzeba pilnować zasad [których brakuje w domu] (Kulturalny pociąg, TDI).

Dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną szczególnie ważna okazała się **możliwość zaistnienia w przestrzeni publicznej**, bycia w centrum uwagi:

*Każde dziecko chciało mieć swój wydruk 3D, każde dziecko chciało się zobaczyć na zdjęciu, każde dziecko chciało, żeby jego praca gdzieś wisiała, żeby była widoczna. Dla nich najważniejsze jest to, żeby odnalazły siebie, odnalazły swoje prace na zewnątrz. Tak żeby były widoczne. Sam udział jak udział, ale później ten efekt (...) ta widoczność ich prac, ich na tych zdjęciach, tak, byłem, uczestniczyłem... (...) Że to **oni** tworzyli – to jest dla nich najistotniejsze (3D – Doświadczenie. Dotykane. Drukowanie, diada).*

ROZWÓJ KOMPETENCJI

Dofinansowane projekty odnosiły się do wszystkich opisanych w Regulaminie BMK kompetencji. Oprócz „cenionych społecznie umiejętności i postaw, m.in. kreatywności, innowacyjnego działania, współpracy, zaufania, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych” (preambuła Regulaminu), w projektach opisano dodatkowe (albo doprecyzowano powyższe) kompetencje różnego rodzaju (emocjonalne, intelektualne, społeczne). Ich katalog przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 4: Kompetencje ujęte w zwycięskich projektach regrantingowych

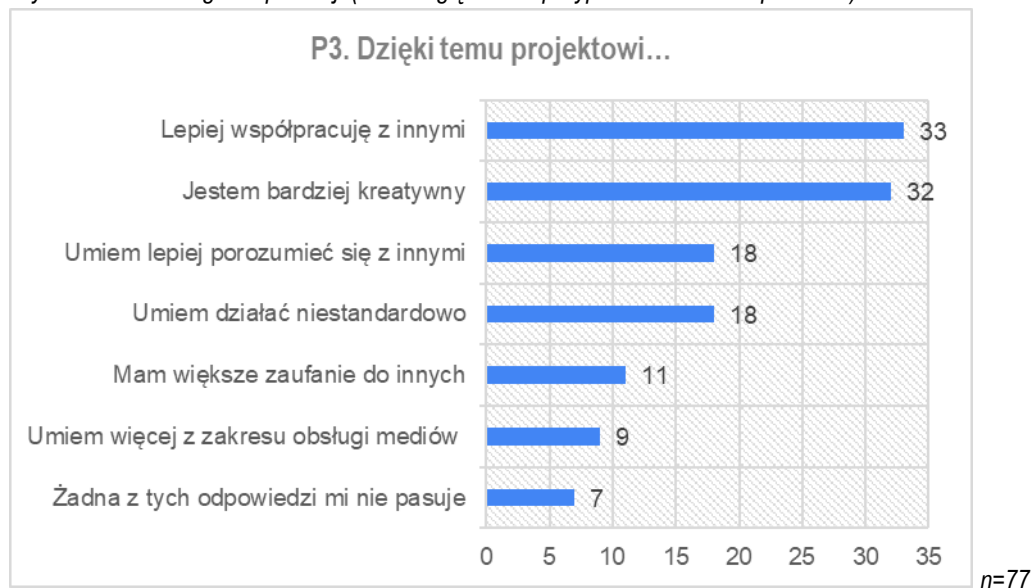
<p>3D – Doświadczenie. Dotykane. Drukowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wiara we własne możliwości, pewność siebie • umiejętność przełamania wewnętrznych barier • poczucie sprawczości • umiejętność współpracy w małej grupie i wspólnego poszukiwania rozwiązań • zdolności obserwacyjne • znajomość własnej miejscowości
<p>Poznajemy teatr</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejętność prezentowania efektów swojej pracy • kompetencje do odbioru kultury • poczucie własnej wartości
<p>Osada Małego Rękodzielnika</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejętność ekspresji własnego potencjału (przełamanie wewnętrznych barier) • umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę • wiara we własne siły • samodzielność • odwaga podejmowania decyzji • znajomość lokalnych tradycji
<p>Ze szkolnego lamusa – słomklejki</p> <ul style="list-style-type: none"> • twórcze korzystanie z zasobów kultury ludowej • wrażliwość na zasoby lokalnego dziedzictwa kulturowego • poczucie odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe • wrażliwość na wartości ekologiczne • wrażliwość na kontakt ze sztuką i naturą
<p>Teatralne Skrzydła – bądź reżyserem życia</p> <ul style="list-style-type: none"> • poczucie sprawstwa • poczucie własnej wartości • samoświadomość emocjonalna, umiejętność zarządzania emocjami • współpraca, odpowiedzialność w zespole • wyobraźnia twórcza

Kulturalny Pociąg na trasie: Kozłówka-Biblioteka – Biblioteka-Kozłówka

- poczucie własnej wartości
- zaangażowanie
- współpraca
- poczucie sprawczości
- kompetencje do odbioru kultury

Wyniki ankiety wydzieranki pokazują, że udział w projektach szczególnie wzmocnił umiejętność współpracy, kreatywność, zdolność do porozumiewania się z innymi, umiejętność niestandardowego działania beneficjentów. Najslabiej w rankingu wypadła **znajomość obsługi mediów** – jest to obszar, który można objąć większą uwagą.

Wykres 10: Ranking kompetencji (nie uwzględniano przypadków braku odpowiedzi)

O wzmocnieniu tych i innych kompetencji beneficjentów świadczą relacje realizatorów, badaczy oraz wypowiedzi samych dzieci i młodzieży. Poniżej przykładowe stwierdzenia.

Przeprowadzona ankieta ewaluacyjna potwierdziła również, że zostały osiągnięte następujące cele projektu: wykorzystanie rękodzieła artystycznego jako środka do rozwoju osobistego dzieci i wyrażania siebie, a także wzbudzanie w dzieciach wiary we własne siły oraz budowanie samodzielności i odważnego podejmowania decyzji oraz uczenie sposobów odnajdywania w sobie rozwiązań i spokoju (Osada Małego Rękodzielnika, raport).

[Uczestnicy zostali] uwrażliwieni na potrzebę badania i zachowania tradycji. Rozpoczęli również przygodę z poznawaniem spuścizny architektonicznej subregionu. Projekt wzbogacił ich wiedzę z zakresu komponowania obrazów, nie tylko fotograficznych (...) Poczucie sprawczości stanowiło atut działań (Ze szkolnego lamusa – słomoklejki, raport).

(...) dzieci zyskały większą śmiałość oraz wpłynęło to na podniesienie poczucia ich wartości (...) Gdy jedna z dziewczynek podeszła po finale, podziękowała i powiedziała, że ją zainspirowałam, dzięki temu będzie chciała iść w kierunku dziennikarstwa, było to uczucie nie do opisania... Była to czysta przyjemność

patrzeć, jak dzieciaki przełamywały swoje opory, by dać na scenie z siebie wszystko (Teatralne Skrzydła – bądź reżyserem życia, raport).

Uczestnicy mieli wpływ na program i rodzaj zajęć, a to spowodowało, że poczuli sprawczość i sami zaczęli wychodzić z inicjatywami. Zaangażowanie, które na początku projektu było niewielkie, później się znacznie zwiększyło. Ostateczne finałowe spotkanie pokazało, że uczestnicy zebrali nie tylko dużo pozytywnych wspomnień i doświadczeń, ale też czuli się twórcami i organizatorami (Kulturalny Pociąg, raport).

[Główną umiejętnością, którą nabyli, była] sama umiejętność bycia w grupie, współpraca na podstawowym poziomie (poszanowanie zasad, takich jak sprzątanie po sobie czy wzajemna pomoc) (Kulturalny Pociąg, TDI).

Mam mniejszą tremę dzięki ćwiczeniom (Poznajemy teatr, sesja plakatu).

Nauczyłem się wyklejać obrazki ze słomy, dowiedziałem się wiele o użyciu słomy oraz o kompozycjach w fotografii (Ze szkolnego lamusa – słomoklejki, sesja plakatu).

Po projekcie bym mogła wystąpić przed większą publicznością (Teatralne Skrzydła – bądź reżyserem życia, sesja plakatu).

Wyjątkowym przypadkiem był projekt 3D – Doświadczenie. Dotykanie. Drukowanie, skierowany do dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym oraz z autyzmem. Ze względu na szczególne potrzeby tej grupy badanie zostało przeprowadzone przez badacza przy szczególnym wsparciu opiekunów. Oprócz samej sesji przeprowadzono dodatkowo obserwację uczestniczącą. Wykazała ona duże zaangażowanie beneficjentów w projekt, ich pozytywne wrażenia, a także to, że wiele się dowiedzieli i zapamiętali.

Korzystny wpływ projektu potwierdziły słowa realizatorów:

Chcieliśmy im pokazać, że potrafią. One to potrafiły, robiły to dobrze i efekty widać. (...) Oni pokonali swoje bariery i wydaje mi się, że teraz tacy mocniejsi są, mają wiarę w swoje możliwości, że jednak im się udało (3D – Doświadczenie. Dotykanie. Drukowanie, diada).

Oni bardzo szybko tę barierę pokonywali. Jak już się udało, to już szło ładnie. (...) Jak zobaczyli, jak prostym jest to urządzeniem [drukarka 3D], to szybko te bariery zniknęły (3D – Doświadczenie. Dotykanie. Drukowanie, diada).

Taką fajną kompetencją była też umiejętność pracy w grupie, bo oni sobie pomagali i to było tak, że czasami ktoś nie dawał sobie z czymś rady, ale druga osoba mu pomagała. Nie było w ogóle takiej sytuacji, żeby ktoś odszedł od komputera i powiedział: nie robię, bo nie potrafię (3D – Doświadczenie. Dotykanie. Drukowanie, diada).

Ewaluacja projektów wykazała, że udział w nich szczególnie wzmocnił umiejętność współpracy, kreatywność, zdolność do porozumiewania się z innymi, umiejętność nie-standardowego działania beneficjentów. Najslabiej w rankingu wypadła znajomość obsługi mediów – jest to obszar, który można objąć większą uwagą.

Uczestnictwo przyniosło beneficjentom także inne korzyści: dało poczucie sprawczości, pogłębiło umiejętność przełamywania wewnętrznych barier, wiarę we własne możliwości, umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji, odpowiedzialność, zmysł obserwacji, umiejętność autoprezentacji. Wpłynęło też pozytywnie na ich samoocenę i pewność siebie. Wzmocniło kompetencje do odbioru kultury.

Na koniec trzeba dodać, że udział w przedsięwzięciu wzmocnił także kompetencje zawodowe realizatorów, co było jednym z celów Programu (§ 4 Regulaminu). Dał im poczucie sprawczości, wzmocnił kreatywność, kompetencje komunikacyjne, umiejętność współpracy, zdolność radzenia sobie z różnorodnymi ograniczeniami, pogłębił rozumienie potrzeb grup mniej uprzywilejowanych oraz umiejętność pracy z dziećmi i młodzieżą o szczególnych wymaganiach. Wzbogacił także ich warsztat pracy.

TRWAŁOŚĆ REZULTATÓW – ZNACZENIE DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Analiza raportów merytorycznych z poszczególnych projektów pokazuje, że szanse utrwalania ich efektów w społecznościach lokalnych istnieją, aczkolwiek zależą od określonych czynników.

3D – Doświadczenie. Dotykanie. Drukowanie

Wniosek o dofinansowanie

Projekt jest potrzebny, ponieważ może stworzyć solidne fundamenty do dalszej współpracy i coraz odważniejszego wdrażania innowacyjnych narzędzi w pedagogice specjalnej w Radomiu.

Raport merytoryczny

*Nawiązała się **współpraca pomiędzy partnerami projektu**, która – mamy nadzieję – **zaowocuje kolejnymi, podobnymi projektami**. (...) Dzięki projektowi poznałam nowych ludzi- Partner, przewodnik po Radomiu, pracownicy biblioteki. **Będę kontynuowała współpracę z nimi**.*

ALE

***Nie udało nam się przebić „medialnie”** – przez co ciekawy, fajny projekt nie został dostrzeżony przez mieszkańców.*

Komentarz

Zaistnienie dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w roli twórców pozwala przełamać stereotypowy wizerunek tej grupy. Warto w przyszłości wspierać promocję tego rodzaju działań, tak aby ich rezultaty mocniej utrwały się w świadomości mieszkańców. Projekt przyczynił się do zawiązania współpracy różnorodnych partnerów, co daje szansę na jego kontynuację, a tym samym upowszechnienie i wzmocnienie rezultatów.

Poznajemy teatr

Wniosek o dofinansowanie:

Dla zdecydowanej większości rodziców naszych uczniów ważniejsze jest zaspokajanie potrzeb materialnych swoich dzieci (np. lepsze ubranie) niż intelektualnych. Większość uczniów nigdy nie była na przedstawieniu w Teatrze Radomskim. (...) Podjęte działania zintegrują społeczność szkolną i lokalną. Będą doskonałą okazją do promocji szkoły, a także instytucji kulturalnych z nią współpracujących.

Raport merytoryczny:

*Projekt zasygnalizował potrzebę rozwoju interpersonalnego uczniów z terenów wiejskich. Dla nas edukatorów stał się **bodźcem do wdrożenia nowych działań w szkole**, które będą mogły rozwijać umiejętności uczniów w różnych dziedzinach. (...) Działania realizowane w ramach projektu dały nam **możliwość zintegrowania społeczności lokalnej i promocji szkoły**.*

Komentarz:

Realizacja przedsięwzięcia, jakim były warsztaty teatralne i wystawienie przedstawienia przez uczniów, była wydarzeniem niezwykłym w życiu lokalnej społeczności, gdzie „szkoła jest jedynym ośrodkiem kulturalnym” (IDI), a uczestnictwo w kulturze to „wyprawa, bo nawet nie ma autobusu” (sesja plakatowa). Można sądzić, że projekt w jakimś stopniu rozbudził potrzeby kulturalne tej społeczności, co daje szansę na utrwalenie jego efektów. Zapowiedź wdrożenia innowacyjnych działań w szkole czyni to bardziej prawdopodobnym.

Osada Małego Rękodzielnika

Wniosek o dofinansowanie:

Rezultatem, na którym nam zależy, jest też integracja środowiska lokalnego, popularyzacja rękodzieła artystycznego.

Raport merytoryczny:

*Bardzo ważne jest też to, iż udało nam się przy tym działaniu zintegrować środowisko lokalne, ponieważ **uczestnikami pośrednimi projektu były znajome sobie rodziny, czasami sąsiedzi**, którzy mieli okazję **wspólnie i do tego kreatywnie** spędzić ze sobą czas. Cieszy nas ogromnie fakt, iż realizacja Osady Małego Rękodzielnika była okazją do popularyzacji w naszym środowisku rękodzieła artystycznego.*

Komentarz:

Do pośredniego udziału w projekcie udało się zachęcić nie tylko rodziny beneficjentów, ale także innych mieszkańców. Pozytywne doświadczenie bycia ze sobą i wspólnego tworzenia daje podstawę do utrwalenia efektów projektu.

Ze szkolnego lamusa – słomkiewski

Wniosek o dofinansowanie:

(...) szkoła boryka się z problemem niskiego naboru nowych uczniów. [Może to wynikać] z braku atrakcyjnej, nietuzinkowej oferty kulturalnej miasta, tym samym szans rozwoju, (...). Stąd pomysł na projekt, który wesprze walkę o kreatywną promocję miasta. (...)

Praca nad stworzeniem prototypu zestawu „Słomoklejki” będzie (...) przedstawiona burmistrzowi miasta jako propozycja produktu lokalnego, mogącego stać się jedną z turystycznych pamiątek z Szydłowca i okolic.

Raport merytoryczny:

Realizacja działania nie była łatwa, a to ze względu na krótki czas trwania. Jednak udało się, a efekt był zaskakujący. Projekt stanowił próbę działania z techniką wyklejania słomą. **Z pewnością do tego wrócę.**

ALE

Niestety zniechęciłam się do współpracy z władzami miasta. Przykre jest przekonać się, że szkoła kojarzona jest z nudną ofertą, a młodzież pomijana w planowaniu rozwoju miasta. Ten pogląd zrodził się w związku z **nieobecnością** na spotkaniu wernisażowym **kompetentnych przedstawicieli władz miasta**. Pomimo adnotacji w zaproszeniu w związku z propozycją produktu promocyjnego pojawiła się przypadkowa przedstawicielka Gminy Szydłowiec.

Komentarz:

Można sądzić, że efekty projektu okażą się trwałe w przypadku jego bezpośrednich beneficjentów (znajomość konkretnych technik artystycznych do wykorzystania w przyszłości). Jeżeli chodzi o wykorzystanie „Słomoklejek” jako produktu lokalnego promującego miasto i okolice, to takie działanie zapewne mocno utrwaliłoby efekty projektu. W trakcie trwania przedsięwzięcia nie udało się jednak przedstawić takiej propozycji władzom miasta.

Teatralne Skrzydła – bądź reżyserem życia

Wniosek o dofinansowanie:

Projekt ma mieć charakter cykliczny, by większa ilość dzieci ze świetlic środowiskowych mogła stać się twórcami tych działań, nie tylko odbiorcami. Planujemy włączyć w te działania w kolejnych odsłonach aktorów Teatru Dramatycznego oraz licealistów z profilu teatralnego z lokalnego liceum.

Raport merytoryczny:

Na dzień dzisiejszy montowany jest jeszcze **film dokumentujący działalność twórczą dzieci z całego projektu**, a jednocześnie ukazujące „Jak powstaje spektakl?”. Ukończony film zostanie przedstawiony w „Kinie za Rogiem” przy Płockim Ośrodku Kultury i Sztuki dla wszystkich biorących udział w projekcie do końca tego roku kalendarzowego. Ponadto film będzie udostępniany w kinie dla wszystkich zainteresowanych szkół na terenie miasta Płocka.

[Jedną z mocnych stron projektu było] **Nawiązanie ważnych i dobrych relacji z ludźmi i instytucjami.** (...) **Powstały relacje** [pomiędzy osobami zaangażowanymi w projekt], **które z pewnością będą trwały dalej.**

Komentarz:

Upowszechnienie efektów projektu poprzez udostępnienie szerszej publiczności filmu dokumentującego działalność twórczą dzieci może stać się inspiracją dla innych animatorów i edukatorów kultury, co daje szansę na mocne utrwalenie osiągniętych rezultatów. Sprzyjać temu będą relacje, które wytworzyły się w trakcie projektu.

Kulturalny Pociąg na trasie: Kozłówka-Biblioteka – Biblioteka-Kozłówka

Wniosek o dofinansowanie:

Mamy nadzieję, że rozpoczęty podczas strajku nauczycieli proces [którego następstwem był projekt „Pociąg do kultury”] będzie kontynuowany po projekcie i że Biblioteka będzie mogła być miejscem przyjaznym, otwartym i osławającym kulturowo ludzi z bardzo różnych środowisk i z różnym doświadczeniem. Jeśli uda nam się nawiązać regularną współpracę [Biblioteki] ze Świetlicą [na Kozłówce], będziemy mogli myśleć o dalszych formach takiego działania, nie tylko ograniczającego się do Kozłówki.

Raport merytoryczny:

*W ramach projektu **udało nam się nawiązać stałą współpracę między Biblioteką i Kozłówką**. Ważną częścią projektu było **pokonanie barier organizacyjnych, ale też psychologicznych związanych z korzystaniem z zasobów biblioteki** (...). Po każdym spotkaniu padały pytania o kontynuację projektu, a także o możliwość organizowania podobnych spotkań na inne tematy interesujące uczestników np. sztuki walki albo fotografia.*

Komentarz:

Pokonanie barier związanych z korzystaniem z zasobów bibliotecznych powinno utrwalić efekty projektu. Deklarowana przez organizatorów chęć kontynuowania współpracy daje szansę na pogłębienie osiągniętych rezultatów, zarówno w sferze korzystania przez mieszkańców Kozłówki z oferty Biblioteki, jak i przeciwdziałania stygmatyzacji tej grupy (Kozłówka jako „Trójkąt bermudzki”).

Można sądzić, że trwałość osiągniętych efektów będzie w dużej mierze zależała od **poziomu zaangażowania odbiorców pośrednich** – nie tylko rodzin, opiekunów czy znajomych beneficjentów, ale także pozostałych mieszkańców. Upowszechnienie działań wśród społeczności lokalnej jest warunkiem koniecznym utrwalenia ich rezultatów na lokalnym gruncie. Dlatego przy ocenie kolejnych projektów warto zwrócić szczególną uwagę na ten aspekt.

Warto także w miarę możliwości wspierać realizatorów w zakresie różnego typu **promocji projektów**. Konieczne wydaje się zwłaszcza wsparcie ich w zakresie **współpracy z samorządami lokalnymi**. Nie można oczekiwać, by wszystkie osoby, które z powodzeniem realizują projekty edukacyjne, miały równie wysokie kompetencje w zakresie lobbingu. Z drugiej strony, bez współpracy z władzami lokalnymi trudno jest w pełni wykorzystać potencjał realizowanych działań.

PODSUMOWANIE

Ewaluacja projektów regrantingowych pokazała, że w potencjał do realizacji celów Programu w zakresie pożądaných kompetencji jest tym wyższy, im bardziej dany projekt opiera się na interakcji, im bardziej wymaga współpracy beneficjentów i ich konfrontacji z wewnętrznymi ograniczeniami etc. (kompetencje miękkie). Przekazanie praktycznych umiejętności nie może być dominującym celem wzorcowego przedsięwzięcia.

Aczkolwiek można dostrzec pewne różnice, jeśli chodzi o proporcje, trzeba stwierdzić, że wszystkie projekty zrealizowane w 2019 roku w mniejszym lub większym stopniu sprzyjały realizacji założeń BMK.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Wnioski oraz rekomendacje zostały opracowane według klucza następujących pytań badawczych.

- * Które z zaproponowanych rozwiązań w zakresie działań szkoleniowo-warsztatowych oraz działań sieciująco-integracyjnych są trafne z punktu widzenia skutecznego wdrażania Programu?
- * Czy dofinansowywane przez Operatora projekty regrantingowe są adekwatne w stosunku do określonych w Programie kompetencji?
- * Czy dofinansowywane projekty regrantingowe skutecznie modelują kompetencje u bezpośrednich odbiorców tych projektów?

OBSZAR BENEFICJENTÓW OFERTY SZKOLENIOWO-WARSZTATOWEJ I SIECIUJĄCO-INTEGRACYJNEJ

lp.	wniosek	rekomendacja	adresat	czas wdrożenia
1.	Odbiorcy postrzegają sieć jako przestrzeń wymiany wiedzy i informacji, wymiany doświadczeń, wzajemnego wsparcia, nawiązywania relacji i współpracy – co jest zgodne z wizją Operatora.	Działania powinny, tak jak do tej pory, zawierać zarówno komponent szkoleniowy, jak i sieciujący – w zrównoważonych proporcjach.	Operator/Koordinator Programu	2020
2.	Dla odbiorców szczególnie ważne jest sieciowanie lokalne – co jest zgodne z wizją Operatora.	Działania powinny być, tak jak do tej pory, rozproszone – być realizowane w różnych rejonach województwa. Warto przy tym wspierać i zachęcać członków sieci do samodzielnego organizowania mniejszych, niskonakładowych spotkań sieciujących w swoich lokalizacjach.	Operator i członkowie sieci	2020

3.	Wypracowanie modelu organizacji wizyt studyjnych/spotkań sieciująco-integracyjnych usprawni działania w tym zakresie.	Powinno się wypracować model organizacji wizyt studyjnych/spotkań sieciująco-integracyjnych przez partnerów lokalnych.	Koordinator Programu	2020
4.	Uczestnicy spotkań sieciujących uznali za atut ich luźną formułę, podkreślając, że ułatwia ona sieciowanie i integrację środowiska.	Spotkania sieciująco-integracyjne powinny być realizowane, tak jak do tej pory, w dość swobodnej formie (stwarzanie możliwości rozmów nieformalnych).	Organizatorzy spotkań sieciująco-integracyjnych	2020
5.	Wizyty studyjne były okazją do praktycznego poznawania innych sposobów działania (<i>know how</i>).	Spotkania sieciująco-integracyjne powinny, tak jak do tej pory, uwzględniać wizyty studyjne w siedzibie organizatora oraz u podmiotów współpracujących.	Organizatorzy spotkań sieciująco-integracyjnych	2020
6.	Odbiorcy działań dość dobrze ocenili wzrost swojej wiedzy i kompetencji, a także podawali konkretne sposoby wykorzystania nowej wiedzy i kompetencji w swojej pracy.	Program warsztatów kompetencyjnych powinien być tworzony w oparciu o regularne mapowanie lokalnych potrzeb szkoleniowych.	Organizatorzy spotkań szkoleniowo-warsztatowych	2020
7.	Większość dotychczasowych beneficjentów zdaje się preferować wybiórcze korzystanie z oferty operatora. Niewielu w pełni utożsamia się z siecią Bardzo Młoda Kultura.	Za priorytetowe należy uznać wzmocnienie rozpoznawalności Programu (marka BMK). Beneficjenci muszą mieć świadomość, co faktycznie oznacza „bycie członkiem BMK” (korzyści i zadania).	Operator/Koordinator Programu	2020
8.	Głównymi beneficjentami działań	W działania warto w większym stopniu	Operator/Koordinator Programu	2020

	w 2019 roku byli reprezentanci domów kultury i organizacji pozarządowych. Mniej obecni byli przedstawiciele innych instytucji kultury (muzea, biblioteki), szkół, jednostek pomocy społecznej.	zaangażować przedstawicieli muzeów, bibliotek, jednostek pomocy społecznej. Priorytetem powinna być aktywizacja szkół na poziomie działań szkoleniowo-sieciujących.	Organizatorzy spotkań sieciująco-integracyjnych Organizatorzy spotkań szkoleniowo-warsztatowych	
9.	Wsparcie władz lokalnych jest warunkiem koniecznym wsparcia sieci na poziomie polityki lokalnej i regionalnej. Samorządowcy mogą również wspierać działania na poziomie lokalnym.	Konieczne jest nawiązanie ściślejszych relacji z władzami samorządowymi.	Operator/Koordinator Programu	2020
10.	Model funkcjonowania sieci okazał się bardzo dobry pod względem organizacji (różne lokalizacje) i kosztów uczestnictwa.	Warto utrzymać dotychczasowe rozwiązania w zakresie organizacji (różne lokalizacje) i kosztów uczestnictwa.	Operator/Koordinator Programu	2020

OBSZAR BEZPOŚREDNICH ODBIORCÓW PROJEKTÓW REGRANTINGOWYCH

11.	Wszystkie projekty regrantingowe zrealizowane w 2019 roku były adekwatne i skuteczne. Udział w projektach istotnie wzmocnił przede wszystkim umiejętność współpracy, kreatywność, zdolność do porozumiewania się z innymi, umiejętność niestandardowego działania beneficjentów. Najsłabiej w rankingu wypadła	W ocenie przyszłych projektów można zwrócić szczególną uwagę na zadania zawierające działania z zakresu obsługi mediów.	Operator	2020
-----	--	---	----------	------

	znajomość obsługi mediów.			
12.	Upowszechnienie działań wśród społeczności lokalnej jest warunkiem koniecznym utrwalenia rezultatów projektów regrantingowych na lokalnym gruncie.	Przy ocenie projektów warto zwracać szczególną uwagę na zaangażowanie odbiorców pośrednich.	Operator	2020
13.	Bez współpracy z władzami lokalnymi trudno jest w pełni wykorzystać potencjał projektów regrantingowych.	Wsparcie realizatorów w zakresie współpracy z samorządami lokalnymi powinno być priorytetem.	Operator/Koordinator Programu	2020
14.	Potencjał do realizacji celów Programu jest tym wyższy, im bardziej dany projekt opiera się na rozwoju kompetencji miękkich. Przekazanie praktycznych umiejętności nie może być dominującym celem wzorcowego przedsięwzięcia.	Przy ocenie projektów warto zwracać szczególną uwagę na rozwój kompetencji miękkich (edukacja kulturalna).	Operator	2020
15.	Narzędzia ewaluacji zostały przekazane z opóźnieniem, co uniemożliwiło przyszłym realizatorom projektów uwzględnienie działań badawczych w harmonogramach.	Narzędzia ewaluacyjne powinny być dostępne przed ogłoszeniem konkursu, tak aby każdy potencjalny realizator mógł wpisać ewaluację w swój harmonogram.	Operator	2020
16.	Ewaluacja nie została zaplanowana jako część projektów regrantingowych, co okazało się problematyczne ze względu na wiek	Ewaluacja powinna zostać potraktowana jako część projektu regrantingowego (zapis w umowie).	Operator	2020

	bezpośrednich beneficjentów (konieczność pozyskania zgód rodziców/opiekunów prawnych już w trakcie trwania projektów, co w niektórych przypadkach okazało się niemożliwe).			
17.	Uroczyste zakończenie projektów jest doskonałą okazją na zaprezentowanie wyników zrealizowanych prac szerszemu gronu oraz może być idealną okazją do integracji społeczności lokalnej.	Warto zachęcać przyszłych beneficjentów do uwzględniania w działaniach projektowych wydarzeń podsumowujących projekty, podczas których zaprezentowane zostaną wyniki zrealizowanych działań.	Operator	2020

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

♦ ♦ ♦
BARDZO
MŁODA KULTURA
woj. mazowieckie